

Arkivsak: 18/01878-1

Justering av liturgier

Kirkerådet har på sitt møte i januar 2018 oppnevnt ny Nemnd for Gudstjenesteliv (NFG) (KR sak 10/18). Nytt NFG hadde sitt første møte 22. februar 2018. På møtet ble det drøftet hvilke liturgier det skal arbeides med i funksjonsperioden.

I tillegg til revisjon av hovedgudstjenesten som nå er i en høringsfase, er det allerede igangsatt et arbeid med:

- Konfirmasjonstidens gudstjenester
- Tekstboken
- Triduum (skjærtorsdag, langfredag og påskenatt)

NFG har i vedtak (NFG sak 08/18) anbefalt Kirkerådet og Bispemøtet om å igangsette et arbeid med:

- Liturgier for vigsling til kirkelig tjeneste
- Liturgi for vigsling av kirkebygg

NFG oppfatter også at det er et særlig behov for å se på Ordning for skriftemål, Ordning for Bots- og bønnedag og en ny ordning for askeonsdag. Det er foreløpig ikke lagt en plan for når et slikt arbeid skal anbefales igangsatt.

Biskopene bes i denne saken om å vurdere forslagene fra NFG, og evt hvordan man ser for seg å gå videre med arbeidet. Regler for saksbehandling ved liturgisaker angir reglene for hvordan saksbehandlingen skal skje.

Forslag til vedtak

1. Bispemøtet tar NFGs planer for arbeid med liturgi for de tre konfirmasjonsgudstjenestene til orientering. Bispemøtet vil understreke et behov for å begrense arbeidet og anbefaler at det ikke gjøres et større arbeid som omfatter Plan for konfirmasjonstiden.
2. Bispemøtet tar NFGs planer for arbeid med tekstboken til orientering, men ønsker å uttrykke at endringene ikke bør være for omfattende. Det er viktig at endringer i liturgisk materiale og prosessene som leder fram til det er forankret godt i de kirkelige organer.
3. Bispemøtet tar NFGs planer for arbeid med påsketekstene til orientering.
4. Bispemøtet anbefaler at NFG starter et arbeid med å justere liturgi for vigsling til kirkelig tjeneste, og ber om at dette arbeidet skjer i nært samarbeid med Bispemøtet.
5. Bispemøtet anbefaler at NFG starter et arbeid med å justere liturgi for vigsling av kirkebygg.

Saksorientering

Bakgrunn

Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) hadde sitt første møte med ny sammensetning av nemnda 22. Februar 2018. På nemndsmøtet ble det drøftet justering av flere liturgier. I nemnda pågår det allerede et arbeid med justering av konfirmasjonsliturgi, tekstboken og påskegudstjenestene. På møtet ble det også besluttet at NFG anbefaler Kirkerådet og Bispemøtet å igangsette et arbeid med å revidere liturgi for vigsling til kirkelig tjeneste samt liturgi for vigsling av kirkebygg.

Konfirmasjonsliturgi

Til møtet i NFG ble det utarbeidet et notat om konfirmasjonsliturgi. Her gis det en historisk gjennomgang av ordningen med konfirmasjon, samt en redegjørelse for den siste tids prosess med justering av nåværende liturgi.

Nåværende liturgi ble implementert gjennom Gudstjenesteboka som kom i 1992. I 2002 ble det igangsatt forsøk med nye bønner til konfirmasjonstjenestens gudstjenester. Denne forsøksperioden gikk fram til 2013 da saken ble behandlet i Kirkerådet. Kirkerådet vedtok da å sende saken tilbake til NFG "for videre bearbeiding med tanke på oppgradering til en regulær liturgisak". Etter dette har saken blitt liggende på grunn av et behov for å begrense antall liturgihøringer. Når nytt NFG nå har trådt i kraft hentes dette arbeidet opp igjen med KR's vedtak fra 2013 som mandat.

NGF skisserer opp følgende plan for arbeidet med konfirmasjonsliturgi:

2018 – Nemnda arbeider fram forslag til revidert ordning

Jan 2019 – Saken fremmes for Kirkerådet

Febr-apr 2019 – Høringsperiode

Våren 2019 – Høringen behandles av sekretariatet

Juni 2019 – Behandling i NFG

Høsten 2019 – Behandling av saken i KR (sept), BM (okt) og KR (des)

April 2020 – Saken behandles i Kirkemøtet

Gudstjenesteboka har liturgier for tre gudstjenester i konfirmasjonstiden; presentasjons-, samtale- og konfirmasjonsgudstjeneste. Kapitlene for presentasjons- og samtalegudstjenestene er kortfattet og i hovedsak kun angivelser for at disse gudstjenestene skal finne sted.

NFG gjør nå et arbeid med å hente inn informasjon om hva som er praksis i ulike menigheter knyttet til konfirmasjonstiden. Denne kunnskapsinnhenting er mer omfattende enn innsamling av informasjon om de tre gudstjenestene, og handler om hele gudstjenestelivet i konfirmasjonstiden. Det vurderes om et arbeid med liturgi skal gjøres som en del av et større arbeid knyttet til konfirmasjonstiden. Dette vil i så fall ha innvirkning på Plan for konfirmasjonstiden.

Biskopene bes vurdere hvordan arbeidet med revisjon av konfirmasjonsliturgi bør skje, med særlig henblikk på hvor stort omfang denne saken bør ha.

Tekstboken

Nåværende tekstbok ble tatt i bruk 1. søndag i advent 2011 og benytter oversettelsen fra Bibelselskapets Bibel 2011 som utkom samme år. Den erstattet tekstboken fra 1988. Tekstboken fra 2011 har et bredere tilfang av tekster enn tidligere utgaver og benytter seg av tre tekstrekker. Intensjonen var at dette skulle føre til en ny homiletisk refleksjon.

Arbeidet med den nåværende tekstboken begynte da arbeidet med gudstjenestereformen startet i 2003. Kirkemøtet i 2006 vedtok at ny tekstbok skulle følge nordisk modell for tekstbøker, hvor hver av tekstene forstås i sin egen kontekst, men hvor også de tre tekstene inngår i en tematisk sammenheng. Slik sett ligger den nærmere den svenske og finske tekstboken, men lenger unna den katolske og anglikanske. I saksdokumentet til NFG-møtet i feb. 2018 heter det at tekstbokas hermeneutiske prinsipper er:

- kontekst og klarhet, dvs. tekstenes innebygde sammenheng og hvordan de belyser hverandre (GT ifht til NT, og motsatt)
- GT-tekstene kan stå for seg selv.
- Man kan bruke tekster med metaforiske paralleller til å belyse evangelietekstene, for å berike disse
- Tekstrekkenes fremste oppgave er å lede Guds folk til en dypere kjennskap til Kristus og til å tro på ham og den treenige Gud.

Kirkerådet har vedtatt (KR sak 23/14 og 60/14) at det skal gjøres et arbeid med tekstboken. Vurderingen er gjort med bakgrunn i at det nå er gjennomført to runder med hver serie, og at det dermed foreligger nok erfaringsmateriale til å vurdere hva som fungerer godt og hva som eventuelt bør endres. Planen er at revidert tekstbok skal behandles på Kirkemøtet i 2021. Det er uklart i hvor stor grad Bispemøtet tidligere har gitt sin tilslutning til dette, men utgangspunktet for arbeidet nå er at et slikt arbeid lå som et premiss i Kirkemøtets behandling av saken.

Biskopene bes vurdere behovet for en justering av tekstboken, og evt konkretisere hva som bør bearbeides.

Påsegudstjenestene (Triduum)

NFG vil i sin funksjonsperiode gjøre et arbeid med liturgiene for skjærtorsdag, langfredag og påskenatt. Dette ble meldt inn til Bispemøtet i 2014 og biskopene vedtok i BM sak 21/14: *Bispemøtet stiller seg positivt til de fremlagte rammer for et videre arbeid med liturgisk materiale for den stille uke, og verdsetter de prinsippene man vil legge til grunn i dette. Det legges til grunn at bruken av symboler og gjenstander utfoldes på en måte som er i tråd med luthersk læretradisjon.*

Det er foreløpig ikke lagt en plan i NFG for tidsramme eller struktur på arbeidet med påsketekstene, men saken vil følge Regler for saksbehandling av liturgisaker.

Liturgi for vigsling til kirkelig tjeneste

NFG vedtok på møtet i februar å anbefale at det settes i gang et arbeid med å revidere alle vigslingsliturgiene, både de til kirkelig tjeneste og for vigsling av kirkebygg. De gjeldende ordningene er hjemlet i vedtak i Kirkemøtet i årene 1986-1990. Siden den tid er det gjort flere endringer som aktualiserer et behov for justering.

NFG signaliserer at revisjonen av alle vigslingsliturgiene vil omfatte å:

- oppjustere bibelsitater til Bibel 2011
- oppdatere liturgiene i samsvar med endringer i gjeldende gudstjenesteordning fra 2011 og fra justert ordning som vil komme i 2019
- vurdere substansielle endringer på grunn av endringer i nyere kirkemøtevedtak
- foreslå eventuelle justeringer i språk, innhold og struktur av liturgier.

NFG presiserer at ettersom det er biskopene som i hovedsak forretter vigslingsliturgiene, vil arbeidet utføres i tett dialog med Bispemøtet.

Det antydes at oppdaterte vigslingsliturgier vil resultere i bok utgitt på Eide forlag som samler alle vigslingsliturgiene:

- vigsling samt ordninger for liturgisk bekledning til de vigslede tjenester (biskop, diakon, kantor, kateket og prest) (KM 15/86 og 20/88)
- vigsling til fast kirkelig tjeneste
- innsettelse av øvrige vigslede medarbeidere samt fremstilling med forbønn
- velsignelse av hus og hjem (KM 07/13)
- vigsling av kirker (BM 17/86, også vdr. Orgler)/innvielse av flerbruksrom
- begrepsbruk (vigsling/innvielse) vedrørende gravplasser og kirkegårder (KM 15/15)

NFG anser det også aktuelt å inkludere utvalgt regelverk fra Lovsamling for Den norske kirke 2017

- prinsipper for kirkebygg og regler for bruk av kirker (KM 15/15 og 16/15)
- regler for liturgisk inventar og utstyr (BM 27/86 og KM 17/15)
- regler for bruk av kirkeklokker (KM 18/15)

Bispemøtet har i de senere år uttalt seg flere ganger om vigslende tjenester og vigsling. Vigsling av biskop ble behandlet i BM sak 26/05, og her gjøres det noen avklaringer og presiseringer utover det som angis i Gudstjenesteboka. Det er også senere gjort endringer knyttet til biskop som har fratrudd embetet.

I perioden 2004-2010 skjedde det et større arbeid med forståelsen av diakonitjenesten og dens plass i det kirkelige tjenestemønster. Bispemøtet ga en lengere læremessig uttalelse i BM sak 03/10 Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster.

Bispemøtet ga i BM sak 32/14 og 33/14 læremessige uttalelser om kateket- og kantortjenesten.

Gudstjenesteboka har egen liturgi for vigsling til fast kirkelig tjeneste. Den legger opp til at det er prost som forretter denne vigslingen. Det er ikke klart hvem som kan omfattes av en slik vigsling, og hva som eventuelt ligger av forpliktelser. Det må vurderes om det er behov for denne vigslingsliturgien, og det bør i så fall avklares nærmere hvilke tilfeller den er tenkt å omfatte. Den norske kirke vigsler til fire tjenester, prest, diakon, kateket og kantor, samt til biskop.

NFG har ikke arbeidet med hva endringene i vigselsliturgi skal bestå i, utover de signalene som er skissert overfor. Det antydes at arbeidet vil skje i nærmere relasjon til Bispemøtet enn ordinære liturgisaker ettersom det kun er biskopene som forretter disse liturgiene. Det er forslag om egen konsultasjon med biskopene og eventuelt en egen arbeidsgruppe med representasjon av en eller flere biskoper, slik det ble gjort i forbindelse med revisjon av dåpsliturgi. Også arbeidet med liturgi for likekjønnet ekteskap avvek fra ordinær behandling etter Regler for saksbehandling av liturgisaker.

Biskopene bes vurdere om, og i så fall hva, man ønsker av endringer i vigselsliturgi, og hvordan man ser for seg det videre arbeidet. Det kan også samtales om behovet for en liturgi for vigsling til fast kirkelig tjeneste, eventuelt om dette kan erstattes av en forbønnsliturgi.

Vigsling av kirkebygg

NFG vedtok på møtet 22. februar å anbefale at det igangsettes et utviklingsarbeid med revisjon av liturgi for vigsling av kirkebygg.

Kirkemøtet behandlet flere saker med berøringspunkter til vigsling av kirkebygg i 2015:

- KM sak 15/15 Prinsipper for kirkebygg
- KM sak 16/15 Reglar for bruk av kyrkjene
- KM sak 17/15 Reglar om liturgisk inventar og utstyr
- KM sak 18/15 Reglar for bruk av klokkene i kyrkja

Ikke alle disse sakene er like relevante, men i saken om prinsipper for kirkebygg heter det blant annet i vedtaket at betegnelsen vigsling brukes om kirker og betegnelsen innvielse om lokaler til kirkelig bruk. Kirkemøtet anbefaler også at Kirkerådet utreder om ordet innvielse, og ikke vigsling, bør brukes om gravplasser og kirkegårder. I pkt 4 i vedtaket heter det at «livssynsneutrale rom skal ikke inngå som deler av kirkerommet i en vigslet kirke».

Biskopene bes vurdere om, og i så fall av hva, det bør gjøres endringer i liturgien for vigsling av kirkebygg.

Arbeid med andre liturgier

I protokollen fra møtet i NFG 22. februar 2018 heter det i vedtaket i sak 08/18 at NFG ser et særlig behov for å se på Ordning for skriftemål, Ordning for Bots- og bønnedag og en ny ordning for askeonsdag. Det er foreløpig ikke anbefalt at det settes i gang ordinær saksbehandling av disse sakene.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Denne saken har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for Bispemøtet.